Азәрбајчан кәнчләри

26 ЈАНВАР 1964-чү ИЛ

ШАИР ӘЛӘКБӘР ЗИЈАТАЈЫН АНАДАН ОЛМАСЫНЫН 50 ИЛЛИЈИ МҮНАСИБӘТИ ИЛӘ

СӘНӘТКАР ГОЧАЛМЫР

Охучуларын һөрмәтини газанмыш шаир Әләкбәр Зијатајын әлли јашы тамам олур. Әлли јаш! О, бу әлли илин отузуну поезијаја һәср етмишдир. Бу бөјүк, чәтин јолда фасиләләр дә олмушдур, лакин бунлар ону ше'рдән, сәнәтдән ајыра билмәмишдир.

Ә. Зијатајын илк китабы «Мәһәббәт сынағы» адланыр. Бәлкә дә бу, онун сәнәт јолларындакы илк сынағы иди. Шаир бу сынагдан мәһарәтлә чыхыб, охучуларын үрәјинә јол тапды. Китабда топланмыш ше'рләр өз бәдиилији, садәлији вә сәмимилији илә диггәти чәлб етди. Онун ше'рләриндәки орижинал үслуб, өзүнә мәхсус поетик ифадә тәрзи тәгдир едилди. Шаир бу мүвәффәгијјәтдән архајынлашмады, һәјатын даһа кениш вә даһа бөјүк јолуна чыхды, онун јарадычылығында јени мөвзулар, јени мотивләр јаранды.

Јығчамлыг, конкретлик, үрәјәјатан ширинлик, садәлик Ә. Зијатајын ше'рләриндә нәзәрә чарпан әсас хүсусијјәтләрдир. Онун заһири парылтыја, курултуја јабанчы олан поезијасы дахили бир һәрарәтлә јаныр, бә'зән һәзин, бә'зән шән лирика өзүнү көстәрир, астадан сәсләнән бир мусигијә бәнзәјиб үрәкләрдә хош дујғулар ојадыр.

Шаир јарадычылығында һәмишә бу күнкү инсанларын арзу вә дујғуларыны тәрәннүм етмәјә, онларын әмәлләрини көстәрмәјә хүсуси фикир верир. Совет халгынын гүдрәти, өлкәмизин әзәмәтини, кәнд вә шәһәрләримизин аз бир вахт ичиндә сүр'әтли, бөјүк инкишафыны, Вәтәнимизин газандығы наилијјәтләри тәсвир вә тәрәннүм едән Ә. Зијатај бир сыра јаддагалан әсәрләр јарадыр. «Гызылча дағынын әтәкләриндә» силсиләсиндән олан ше'рләрдә һәјатымызын көзәл, ишыглы, мә'налы күнләри, тәзә кәнд вә онун адамлары бөјүк һәвәслә гәләмә алынмышдыр. Поемаја бәнзәјән бу силсилә ше'рләрдә ифтихар һисси күчлүдүр.

Сүлһ, азадлыг, сәадәт дијары олан өлкәмиз, онун бөјүклүјү, әзәмәти, халгымызын газандығы наилијјәтләр, доғма Азәрбајчанын рәнкарәнк тәбиәти, кәнчләрин севкиси — онун ше'рләринин әсас мотивләри бунлардыр. Сәнәт адамларына, хүсусилә М. Фүзулијә, Ш. Руставелијә, С. Вурғуна, М. Мушфигә һәср етдији ше'рләрдә сәмими парчалар чохдур. О, халгымызын күчүнүн, гүввәтинин нәдә олдуғуну көзәл баша дүшдүјүндән «Сүлһүн, азадлығын әскәријәм мән» адлы ше'риндә белә јазыр:

Кәл мәним күчүмү-
гүввәтими сән
Бөјүк әмәлләрин сајында
ахтар.
Јурдумун не'мәтә, нура
чеврилән
Бу сајсыз-һесабсыз чајында
ахтар.

Нәғмәләр онун јарадычылығында хүсуси јер тутур. Халг ше'римизин ән'әнәләри әсасында јарадылан бу шән вә ојнаг нәғмәләр марағлыдыр. Һеч тәсадүфи дејилдир ки, онун «Көј көл», «Бакы кечәләри» вә башга нәғмәләринә мусиги бәстәләнмиш вә онлар дилләр әзбәри олмушдур.

Ә. Зијатај орижинал шаир олмагла бәрабәр, көзәл мүтәрчимдир. Онун гардаш халглар әдәбијјатындан етдији бир чох тәрчүмәләр охучулар тәрәфиндән бәјәнилмишдир. Дүнја әдәбијјатынын ән көзәл нүмунәләриндән олан А. Грибоједовун «Ағылдан бәла» мәнзум комедијасынын Ә. Зијатај тәрәфиндән камил тәрчүмә олунмасы хүсусилә тәгдирәлајигдир. Ә. Зијатај тәрчүмәјә һәмишә јарадычылыг иши кими јанашмышдыр.

Шаир инди өзүнүн јеткин јарадычылыг дөврүнү јашајыр. Онун сон заманларда јаздығы ше'рләр әввәлкиләриндән хејли фәргләнир, фикир вә мә'нача долғундур. Бу ше'рләри охујан һәр кәс онун көзәл, тәмиз, нәчиб һисс вә дујғуларла јашадығыны, бу күнкү һәјатын бир сыра вачиб мәсәләләринә чаваб вермәјә чалышдығыны көрмәјә билмәз.

Шаирин әлли јашы тамам олса да, «зијафәт мәчлисиндән јорулараг, јатмаға кедән адамлар кими» әзкин вә јорғун дејилдир. Гәлбиндә кәнчлик ешги вардыр. О, һәлә инсанларын севинчи илә јашамаг, дағларын нә'рәсини, торпағын нәфәсини, баһарын тәравәтини дујмаг, ишыглы әмәлләр вә арзуларла нәфәс алмаг ешги илә јашајыр вә јарадыр. Одур ки, өзүнүн заһири әламәтләринә көрә «гоча билмә кәл мәни» дејә гәлбиндә һәлә һәјат еһтирасынын сөнмәдијини көстәрир. Онун әлли јашыны үрәкдән тәбрик етмәклә бәрабәр шаирин, өз сөзләри илә өзүнә мүрачиәт едирик:

Ел үчүн јарадан
сәнәткарлары
Нә илләр гочалдыр, нә дә
фәсилләр.

Тофиг МАҺМУД.